

19 XIX

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA
DE

**SPECIFICA QVO
RVNDAM REMEDIORVM
EFFICACIA**

QVAM
FAVENTE NVMINE DIVINO
PRAESIDE

DN. FRIDERICO HOFFMANNO
FACVLTATIS MEDICÆ SENIORE ET h. t. DECANO

PRO
DOCTORIS GRADV
RITE CONSEQVENDO

Ad d. Aprilis A. R. S. M DCC XXVII.
PVBLICÆ DISQV SITIONI EXPONET

GEORGIVS FRIDERICVS BAVER.
BREGA SILESIVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
Typis, IO. CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

18

1717

D.SSERTATIO IN ACOVRAIS MEDICA
DE

SPECIFICA OVO
RANNDAM REMEDIORVM
EFFICACIA

AVAM
FAVENTE IVMNE DIVINO
PRAESIDE

DN. FRIDERICO HOFFMANNO
FACULTATIS MEDICAE SENIORI ET L. DECANO

PRO

DOCTORIS GRADU
RITE CONSEQUENDO

Ab H. Martin A. R. S. M. D. C. X. V. II.
PUBLICE PROPOSITIONE EXORTIT

GEORGIVS FRIDERICVS BAVAR.

BRUNNENSI

HABITAE MAGISTERIALIS
Typis IO. CHRISTIANI HILLIGHEI, Acad. Typogr.

18

VIRIS

MAXIME STRENVIS PRAENOBILISSIMIS
PLISSIMIS CONSVLTISSIMIS PRÆSTANTISSIMIS OMNIQ
CONSVLARI AC SENATORIA DIGNITATE
CONSPICVIS

MOECENATIBVS AC PATRONIS SVIS
GRATIOSISSIMIS

DN. FRANZIO LEOPOLD
WEISSENBECKIO,

CONSVLI SPECTATISSIMO

DN. FERDINANDO LEOPOLD
LIEDLINGERO,

DN. IOH. GEORG. SCHNEIDER

DN. JOH. GEORGIO NITSCHIO

DN. AVGVSTINO FEHNIO

DN. JOACHIMO PIHLIO

SENATORIBVS GRAVISSIMIS

AC PRVDENTISSIMIS

VIRI CLARISSIMI

MAXIMEQVE STRENI

Uamvis nullum non Tem-
pus Oblervantiæ Vobis, Pa-
troni omniHonore majores
testandæ Argumentis, op-
portunum esse debeat, pla-
cuit tamen illud maxime arripuisse, quo, Li-
cet

cet exiguo & minus, prout par esset, exor-
nato, tali munusculo, venerari Vos mihi
datum est. Tanta enim non Patriæ solum
communis exhibiti amoris Testimonia pro-
stant, ut Laudibus ea celebrare non parum
Temporis atque laboris insumere deceat,
sed eorum in me etiam collatorum benefi-
ciorum is sane accrevit Cumulus, ut quo me
nunc explicare possim haud sciam. Quo-
circa insigni vestræ in me Benevolentia satis
largiter præstitæ magnitudine nutritus, has
etiam laborum academicorum Primitias in
gratæ mentis meæ Tesseram, Vestris inprimis
Nominibus jure meritoque dicatas habere
volui. Neque me fugit, gratiam Vobis vix
parere his posse aut jucunditatem, Verum
cum nulla melior obtingere potuisset occa-
sio, qua Fauusta quævis ac Prospera Vobis Ve-
strisque Familiis apprecari, simulque totum
Vobis me denuo tradere, neque non gratiæ
Vestræ amplexibus ulterius me commenda-
re

re liceret, spero fore ut minime Conamina
hæcce dedignemini. Hisce impetratis, nil
amplius restabit, quam ut tali sub Patrocinio
Vestrorum, quæ rogo, Mandatorum me
præbeam

**MÆCENATES AC PATRONI
GRATIOSISSIMI**

observantissimum

G. F. Sauer.

Q. D. B. V.

DISSERTATIO INAUGURALIS
DE
SPECIFICA QUORUNDAM RE-
MEDIORVM EFFICACIA

§. I.

Almarium utique medentis in eo
versatur officium, ut cognita pro-
be & bene perspecta ægotantis
natura exploratisque morbi ac
symptomatum causis, ad eas remo-
vendas efficacia & exploratæ vir-
tutis remedia debito tempore,
mensura & ordine opponere sci-
at. Ad hoc autem ex voto perficiendum nihil æque
necessarium ac utile, quam singulorum, quibus uten-
dum est, medicamentorum exquisite nosse vires, facul-
tates & peculiare operationes atque effectus, quo cum
ratione & certitudine morbificas causas corrigere, op-
pugnare, vincere & ex corpore ceu noxias expellere

A 2

pos-

possit in auxilium vocatus, eo quod remedia contraria causis esse debent, & secundum canonem practicam, contraria contrariis curantur. Et profecto in eo potissimum artis nostræ salutaris ratio, incrementum atque dignitas consistit, ut pro tam diversa naturarum, morborum, causarum morbificarum, nationum quoque & vitæ generis conditione, remediorum vires, quid possint & valeant, longè, assidua & attenta observatione exquisitè cognitum habeat artifex.

§. II.

At vero si dicere licet quod res est, perpauci sunt ex Medicis, qui veras virtutes medicamentorum, quæ tamen medentis manus & instrumenta sunt, quibus auxiliari debet, cognitæ habent, ut certe non mirandum, quod tam parum solidi in sanandis corporis humani passionibus præstare possint, & quod in iudicando etiam de morborum eventibus tam crebro fallantur aliosque fallant. Testantur hanc plurimorum ignorantiam propudiosæ dissensiones, controversiæ sæpe ad rixas usque de certo medicamento hoc vel illo in morbo effectu & efficacia, inter Medicos etiam nostri sæculi adhuc passim vigentes. Exempla sunt in promptu. Chinæ corticem in curandis intermittentibus ad cælum usque quidam extollunt, alii damnosum ac tantum non infame censent remedium. Ex marte præparata in affectu hypochondriaco, cachexia, hydropè, plures mirificæ efficacæ præsidia iudicant, cum contra alii hinc in affectibus ea damnent penitusque reiiciant. Emeticis, opiatis in praxi non carere ullum posse Medicum multi affirmant, nonnulli autem cane peius & angue vitanda esse pronunciant. Spiritus volatiles oleosi, salia volatilia, ante aliquot lustra a *Sylvio*, *Bontekoe* & *Batavis* plurimis ad præservandas & curandas chroni-

cas passiones deprædicata & ubivis magno in pretio habita, a pluribus nostro tempore, ceu valde intuta, censentur. Quot sunt qui venæsectionem ex toto, vel etiam in hoc & illo morbo, plane repudiant, quibusdam contra in quavis ægritudine eam admittentibus & commendantibus. Camphoræ internus usus a pluribus Medicis, etiam in regionibus præcalidis degentibus, ut a *Riverio* in Gallia, in valentibus morbis, petechialibus febribus atque malignis morbis, phrenitide, deliriis ipsaque mania plurimum commendatur, a qua tamen vicissim alii, ceu medicamento valde noxio, commovente & sanguinem exagitante, ex toto abstinendum esse in morbis curandis præcipiunt.

§. III.

Nimis longum foret plura in confirmationem adducere exempla ignorantæ, quam insuper apertius arguit immensa remediorum Galenicorum & chymicorum ex omnibus naturæ regnis, simplicium & compositorum, moles atque farrago, de quibus miræ virtutes in libris botanicis, pharmaceuticis & chymicis, veritati atque experientiæ nunquam tamen respondentes, celebrantur & decantantur. Neque tamen hoc mirandum, quum paucis ob supinum philosophiæ experimentalis in physicis & chymicis scientiam, neglectum, sit concessum, ut secundum Philosophorum loquendi modum, a priori remediorum principia, elementa atque ingredientia, a quibus tanquam fontibus veræ & speciales eorum operationes atque diversi pro corporum & morborum varietate effectus dependent apteque derivari possunt, norint atque intelligant, ea que propter unum nimium tribuant, alteri nimium derogent, prout speculationis, empiriæ aut præiudicii fert impetus. Pudet revera & piget dicere, quæ & quanta

commenta de fontium salutiferorum, calidorum & frigidorum, principiis & elementis, in veterum non minus quam recentiorum scriptis allegentur, quum nulla fere eorum, quæ revera comprehendunt, mentio fiat. An non ad unum fere omnes acidulas acido sulphureo spiritu, & vitriolico sale imbutas esse contendunt, & hac de causa plurimis ceu noxias dissuadent, quum tamen effervescent cum acidis, & potius alcali terreum & salinum recondant? De virtute horum fontium, inque primis thermarum Carolinarum, satis valide purgante, quas non inanes tricas & absonas opiniones, quasi arsenico imbutæ essent, in medium non infami nominis viri produxerunt?

§. IV.

Neque etiam exiguum Medicorum inscitæ in cognoscendis remediorum virtutibus documentum illud est, quod composita pretiosa, etiam exotica, itemque chymica, domesticis, simplicibus, vernaculis & quæ facile comparari possunt prætulerint; cum tamen in hisce longe maior, longe præsentior ad medendum recondita sit virtus. Nam quicumque per longam & exquisitam observationem, vires aquæ simplicis, tam quoad usum internum, quam externum, in balneis & pediluviiis, aceti vini, salis, nitri, salis alcalini, pinguedinis animantium, sulphuris vivi, limaturæ maris, pulveris concharum, testarum ovi, cancerorum, lactis, præsertim asinini eiusque feri & aquæ calcis vivæ cognitatasque perspectas habet, is profecto longe aliter sentiet de pretiosis istis arcanis, panacæis chymicis & pharmaceuticis; quod nempe non tantum sint minoris effi-
caciæ, verum etiam infida & valde infecura.

§. V.

Inter causas vero huius pudendæ ruditatis, præ-
ter

ter allatam philosophiæ experimentalis incitiam, quam maxime connumerandum, quod aucto Medicorum & medicamentorum numero, & variis exortis sectis, Methodicorum, Galenicorum, Chymicorum, Cartesianorum & multarum adhuc aliarum particularium, dum quisque suo doctori & Professori cæco firmiter adhæsit applausu, medentes magis opinionibus, dissensionibus & præiudiciis vacaverint, quam observationibus accuratioribus effectuum a remediis in singulis morbis, diversis corporibus, imo regionibus, per integras morborum historias & casus consignatos colligendis, operam impenderint. Quo utique effectum est, ut quisque pro sua theoria in pathologicis, sæpe ob ignorantiam penitioris scientiæ physicæ, chymicæ & anatomicæ, falsas, mirum remotas & steriles plane morborum causas & vires remedium finxerit, & ad earum ductum praxin perperam, licet non semper infelicem, adornaverit.

§. VI.

Neque minus ad inducendam artis salutaris cultoribus caliginem, plurimum omnino confert, quod multi frivolo scribendi pruritu exciti, vel iuvenes, experientia clinica & observationibus prorsus destituti, intempestive & præmature libros præcticos conscribant, & pro ea quam didicerunt theoria iisque quibus detinentur præiudiciis, methodum in genere morbis medendi, varia medicamentorum composita variasque formulas indistincte commendent, quæ tamen sagacioribus & ipso usu longius exercitatis relinquenda essent. Etenim omnes qui hæc speculationibus non factis subnixâ practica præcepta sequuntur promiscue, mirum distrahuntur, & effectum raro respondere methodo videntes, quid demum agendum nesciunt, animo fluctuant.

ctuant, nec unquam ad veram & rationalem experientiam effectuumque remediorum cognitionem perveniunt. Quæ quum ita sint, ut revera sunt, utilissimus profecto erit labor, veras & longo multiplici usu comprobatas remediorum vires colligere & succincte exponere; id quod iam speciminis inauguralis loco pro viribus exsequi constitui. Omnipotens autem ille rerum salubrium auctor & dator largiatur nobis suum spiritum, optimum in medicis etiam rebus doctorem, quo verum a falso & apparenter vero, certum ab incerto, rite discernere sciamus.

§. VIII.

Vt vero in penitentiorem virium cognitionem, quas in vincendis morbis eorumque causis, varii generis medicamina possident, perveniamus, opus maxime omnium est, quo ex tanta innumerabilium fere medicamentorum, quæ prostant passimque laudantur in scriptis medicorum, silva atque farragine, pauca saltem, sed selectiora & probatiora, & quæ vulgo specifica vocantur, maxime in usum vocentur. Ita enim longe facilius per experientiam & observationes institutas quos edant effectus, & quid præstare in hoc vel illo morbo possint, patefcet ac innotescet. Nam qui in vera theoria medica & pathologia genuina, nec non in artis exercitio bene diuque versatus est, is probe certe intelligit, non multifarias, sed valde simplices, loco tantum differentes, morborum esse causas, & naturam etiam in curando non plura, sed pauca, efficacia tamen & accommodata postulare medicamenta, modo quis iis recte, id est tempore debito, ordine, proportionem cumque debito regimine uti sciat.

§. IX.

Quum itaque sic dicta specifica consensu fere
omni-

omnium Medicorum, ob certum & singularem effectum præferenda sint aliis, horum utique maxime notitiam habere debet medens, iisdemque in curando uti. Per specifica autem, non ut vulgi Medicorum fert opinio, ea intelligimus remedia, quæ semper ac in omnibus subiectis certo & indubitato bonum in morbis edunt effectum, & quæ non fallere possunt Medicum. Etenim eiusmodi medicamina non dantur, & recte censet *Galenus Lib. VIII. de compos. medicam. local. Cap. 4.* impossibile esse invenire unum medicamentum ad multos affectus optimum. Falsa quoque est persuasio & opinio, operationes atque effectus formaliter inesse remediis & ab iis solummodo produci, cum potius ab actione ipsorum, & reactione sive synergia ipsius corporis vivi & morbo afflicti, demum resultent: siquidem medicamenta, vi canonis istius philosophici, non agunt tantum secundum activitatis suæ spheram, verum etiam receptivitatem subiecti. Clarius id exinde intelligere licet, dum si unum idemque remedium, ut purgans, eodem tempore, eadem etiam dosi, uno morbo laborantibus, etiam ætate parum differentibus, datur, plane diversa tamen pro discrepante dispositione humorum, varia conditione sensibilitatis, item ætatis, temperamenti, operatio consequatur, adeoque dilucide pateat, quam inanitas, fallax & dubia sit ista vulgaris & dolosa iactatio de specificis quibusdam panaceis, & arcanis contra hunc vel illum morbum.

§. X.

Per specifica potius medicamenta ea intelligenda, quæ præ multis aliis in hoc vel illo morbo vincendo peculiare quid præstant. Huius generis sunt primum ea, quæ ex eiusmodi ingredientibus sive principiis

B

piis

piis composita sunt, quorum singula ad causæ morbificæ destructionem quicquam conferunt, sive quæ pluribus simul curandi indicationibus satisfaciunt. Sit exemplo rhabarbarum, quod præ aliis laxantibus in diarrhœis accommodatum est, dum non modo clementer materiam acrem causticam biliosam evacuat, sed & amaritæ quadam balsamica acidos causticos humores peccantes simul corrigit, & insuper post vacationem, ob particulas subadstringentes terreas, tonum intestinorum nimis relaxatum roborat, quo affluxus feri acris uberior ex massa sanguinis & humorum impediatur. Sic etiam manna in affectibus pectoris & tussi stomachali, quæ a cruditatibus acidis fit, ad laxandam alvum longe utilior est aliis, quippe quæ non modo virtutem clementer laxantem possidet, sed & dulcedinem viscosam recondit copiosam, qua corrosivos acidos humores & acres demulcet, infringit atque inviscat.

§. XI.

Nonnulla porro specifica ob id vocantur, quod eorum virtus & efficacia in certo morbo ad certum eundem effectum per longam experientiam innotuit, ut corticis chinæ in sistendis intermittentium paroxysmis, opii in doloribus sedandis, mercurii in percuranda lue venerea. Vel etiam specifica illa nominantur, quæ partibus a morbo affectis magis amica sunt. Ita partes nervosæ & membranaceæ, cuius generis sunt ventriculus & intestina, viæ urinariæ cum ipsa vesica, imo membranæ cerebri, spinalis medullæ cum ipsis nervis, medicamenta subtili, aromatico, fragranti oleo imbuta optime ferre possunt, minus vero ipsa opiata, narcotica, confringentia. Ventriculus acida bene suscipit, iisdemque appetitus erigitur, & intenditur, sed bronchia pulmonum minus, & potius ab his ad spasmos exci-

excitantur atque stimulantur. Cantharides & insecta sale volatili caustico prædita, minime offendunt ventriculum, sed renum tubuli urinarii, uretheres cum vesica & urethra, eorum hostilem spasticam & dolorificam vim subito sentiunt, ut iisdem vel sanguineo proritari queat mictus. Et qui plures alii medicamentorum specifici effectus passim noti idem luculenter confirmant.

§. XII.

Horum itaque specificorum usus Medico frequens & in pretio esse debet, eaque propter ut notitiam eorundem in diversis corporis humani afflictionibus sibi compararet, summo eniti debet studio. Et in genere quidem ad tuendam valetudinem & longevitatem consequendam admirandæ prorsus virtutis præsidium dieteticum est, Veteribus adeo celebratum, lac asinum. De huius indole, præ reliquis lactis speciebus præstantia & efficacia longe saluberrima D. D. PRÆSES, peculiari egit dissertatione in qua quibus morbis debellandis eius potus proficiuus sit & rationibus & exemplis docuit. Quam singulari autem ad prolongandam etiam vitam polleat virtute, luculentum præ reliquis est *Patini* testimonium, *tomo II. epistol. pag. 213.* & dignum quod totum verbis latine redditis transcribatur; *Elapsis, ait, decem diebus, lac asinum erit admodum salubre, quod, ut coniugi tue ex voto proficiat, opto. Galenus quidem ad Stabiam montem ægros suos ablegabat, unde sani redibant. Quod confirmatum habeo nummo Imperatoris Getæ, quem Carolus meus asservat, signato imagine vaccæ, qua huius montis accolæ lactis ibi reperiundi præstantiam indicare voluerunt. Suppetit tamen etiam nobis Lutetiæ lac asinum optime notæ. Socrus mea, quæ octogesimo quarto anno apoplexia interit, hoc per integros sexaginta annos usa est. Pariter*

a vigesimo secundo ætatis anno hoc lac bibit Domini Con-
 stantii Laurentii mater, præterito anno octogesimo septimo
 anno denata. Huius soror, vidua Andreæ Laurentii, Ana-
 romici, idem fecit, & ad octogesium quintum annum per-
 vixit. Et certe apud nos egregiam præstat opem, vere ma-
 xime & autumno, imprimis ad arcendos morbos. Ego ta-
 men eius usum nemini suadeo, nisi viscera clementi & ac-
 commodata purgatione depurata prius fuerint & præparata.
 Ut mittamus quæ Helmontius lib. de digest. alim. pag. 179.
 eandem in rem scribit, nec non quæ Heurnius comment.
 in sect. V. aph. 64. lac asininum scilicet senium & rugas
 tollere, prodiderunt.

§. XIII.

Ad morbos paullo specialius & appropriata ipsis
 remedia quod attinet, omnium frequentissimi sunt fe-
 bres & primo quidem intermittentes. In his corti-
 cem chinæ, chaccarillæ & pulverem florum chamomil-
 læ vulgaris, ad paroxysmos supprimendos & sistendos
 ceu specifica antifebrilia commendari, perquam notum
 est. Neque etiam sine ratione: nam utut aluminosis,
 martialibus, vitriolatis, item radici tormentillæ & eius
 extracto, cortici quoque fraxini, ob adstrictivam facul-
 tatem febriles motus compescendi virtus quædam insit;
 illa tamen, præter vim leniter adstrictivam roborantem,
 ob amaritiam, qua pollent, & resinofam substantiam,
 qua maxime cortex chaccarillæ gaudet, balsamicam, nec
 non propter oleum quod in floribus chamomillæ est,
 anodynâ, in febrilibus spasivis, admodum proficuum,
 possident efficaciam, eo certiore coque magis præ-
 stabilem, quando iunctim exhibentur. Etenim febriles
 illi paroxysmi & recursus, secundum D. D. PRÆVIDIS
 sententiam, quam maxime ab humoribus corruptis acido-
 biliosis salivalibus, non tantum in ipsâ cavitate prima-
 rum

rum viarum, præsertim duodeni, verum etiam in tubulis istis excretoriis, qui ad primam sic dictam regionem spectant, biliosis scilicet, pancreaticis, glandulosis, stagnantibus & universum nervosarum partium systema afficientibus oboriuntur, qui primo omnium congruis remediis corrigendi, resolvendi & per omnis generis emunctoria evacuandi sunt; correctæ autem & eiectione materia febrili, referatis quoque infarctis & obstructis tubulis, ea medicamina subiungere convenit, quæ robur & tonum antea deiectum restituunt ac impediunt, quo minus succi vitiosi de novo ibi subsistere, stagnare & novam materiam paroxysmi suggerere queant. Quo scopo iam apprime ex usu est, decoctum corticis chinæ, cum summitatibus centaurii minoris, floribus chamomillæ vulgaris, adiecto paxillo pulveris caryophyllorum, vel corticis chaccarillæ, si natura ægroti paulo phlegmatica, pituitosa & segnior est, ex vino Rhenano potenti. Vel etiam ex his cum roob sambuci parari potest electuarium, quod cum vino aqua remixto per vices, diebus præsertim vacuis, deglutendum.

§. XIV.

In febre autem quartana, quæ ob vitium in hepate & infarctos ac oppilatos eius tubulos, valde contumax esse solet, idem etiam remedium præsentaneæ est efficacix, sed opus est, ut prius paulo diutius referandis hepatis obstructionibus & acidis, ponticis humoribus corrigendis, iis, quæ acorem obtundunt, insistamus. Apprime huic scopo inservit diurnus usus lixivii rhabbarbarini, quod paratur ex rhabbarbaro, oleo tartari per deliquium & aqua florum acaciæ, cui etiam radix gentianæ, vel etiam spiritus salis ammoniaci, adijci potest. Quando glandulæ pancreaticæ paulo firmior obstructio

rebellem hanc febrem efficit, medicamenta mercurialis profapia in usum trahenda sunt, ut mercurius dulcis, D. D. PRÆSIDIS diaphoreticus, vel antiquarium Riverii, quod ex auro, argento vivo & antimonio præparatur, quæ utique debita dosi & cum prudentia aliis mixta & usurpata, in referendis glandularum obstructionibus & contumacibus morbis persanandis, magna instructa sunt virtute atque potentia, & operationem suam per diaphoresin, interdum per alvum, & sæpe per salivæ fluxum, exerunt.

§. XV.

In febribus continuis, quæ ordinario cum magno æstu coniunctæ, corpus eiusque vires consumunt & colliquant, ad contemperandum hunc calorem præternaturalem naturæ infensissimum, non excellentius & præsentius ipso nitro, tantum purificato, sive artificiali, sive regenerato, ex spiritu nitri & sale tartari parato, datur. Quod tam egregium, quam nullum aliud humectantem & refrigerantem vim habet, aliorum refrigerantium, præsertim acidorum, longe superiorem. Acida quippe figendo partes in sanguine sulphureas & motum excitantes, restinguunt quidem nimium æstum, sed sanguinem & humores simul coagulant; nitrum vero, præter vim refrigerantem, pollet etiam attenuante & humores viscidos incidente facultate, quod vel ex eo abunde constat, quod admixtum sanguini venæ-misso nigro & concolato, sive in pulvere, sive in forma liquida, nitro, is fluidus reddatur iterumque cocineo imbuatur colore. Danda autem in hisce febribus pro dosi aliquot tantum grana, cum pulvere abforbente, vel bezoardico.

§. XVI.

Febres acutæ & malignæ, sæpe periculosis & exiti-

xitialibus partium internarum inflammationibus stipantur, & rarius certe quisquam acutis moritur, ubi non post mortem ventriculi, vel intestinorum & meningum inflammatio sphacelosa conspicitur. Ad hoc itaque grave & infestum malum arcendum, vel etiam si præsens est tollendum, nihil etiam D. D. PRÆSES efficacius invenit, quam nitrum cum pauxillo camphoræ mixtum; quæ uti in inflammatis partibus externis peculiariter discutiendi vim habet, ita eandem quoque retinet in internis. Atque etiam vanus & irritus est metus, ac si camphora interno usu valde commoveret sanguinem & æstum auget, cum potius, etiam si in maiori etiam dosi eandem ingerat sanus homo, refrigerium, quam exæstuationem inde percipiat. Ne dicam ipsum nitrum admixtum, vim eius volatilem, penetrantem refrænare & minuere. Solum autem nitrum in febribus putridis, malignis atque exanthematicis & inflammatoriis rarius convenit, nisi ad summum æstum moderandum, quin si copiosius propinatur, nimium refrigerat his in morbis, ubi vires iam sunt suppressæ, ac dum excretionem retardat, plus officit, quam prodest.

§. XVII.

In malignis, hoc est, ad putridam corruptionem valde pronis morbis, ipsaque peste, acida certe eminentem præ aliis ad arcendam putredinem, cuius matrix & fomentum est principium alcalino-sulphureum nimis attenuatum, ad dissolvendam humorum naturalem mixturam tendens, possident virtutem. Hinc solum acetum vini aqua dilutum, succus citri & ex eo paratus sirupus, succus & sirupus berberum, cydoniorum, attemperata quoque tantisper & bezoardicis terreis nupta, in malignæ indolis morbis omne curationis ferunt punctum. Utilliter tamen etiam, præsertim in natura

turis

turis segnioribus, acida alexipharmacis sociantur, ita quidem, ut vel aceta radicibus alexipharmacis infundantur, vel essentia & extracta alexipharmaca acidis iungantur, aut interponantur, id quod imprimis ad corpus a contagiosorum febrium insultu defendendum ex usu est. Quam maxime vero his ea, quæ vires, mirum semper prostratas, roborant & refocillant, iungere ex usu est, quorum e numero cortice citri, ac potissimum oleo ipsius purissimo, vix ullum præstabilius, nec non cinnamomo eiusque aqua, non tamen spirituosa, sed cum succis fragrantibus, ut fragorum, rubi idæi & ceraforum destillata,

§. XVIII.

Accedunt dolores, qui, si ex spasmodica strictione oboriuntur, ut cardialgia, colica & ex calculo, liquor D. D. PRÆSIDIS anodynus mineralis omnibus palmam præripit, utpote qui non solum blande anodynam & discutientem, sed etiam, quod aliis sedantibus plane negatum, roborantem egregiam facultatem custodit. Vbi flatus restagnant, & incarceratis iis, nervæ ventriculi & intestinorum tunicæ cum exquisitis torminibus distendantur, corticibus aurantium, floribus chamomillæ, millefolii, carvo & cymino, salubri discutiente effectu nihil superius, eo quod propter subtile vaporosum quod recondunt oleum, anodynum & mitigantem, ac propter amarum, aromaticum, acre, fragrans elementum, roborantem & tonicum effectum exsequuntur, quo fit, ut postea flatuum causa & minera, cruditates scilicet, commodissime possint eici,

§. XIX.

Neque etiam in aliis dolorum generibus probatissimæ virtutis auxilia deficiunt. Sic cruciatus artuum scorbuticos, rheumatismos, arthriticidem vagam egre-

gregie levant lumbrici terrestres, vel succus ex ipsis expressus, vel pulvis illorum, præsertim cum absorbentibus, cinnabari & nitro remixtus, ac cum lacte asinino, vel sero lactis, largius & diutius usurpatus. Pulvere quoque antimonii crudi, si successive a minori ad maiorem dosin ascendendo, a granis circiter decem ad drachmæ dimidiæ pondus, quotidie assumatur, interposito leniori ex temperatis lignis decocto, diuturnas rheumaticas passiones & tractiones artuum molestissimos vidimus sanatas. Ad podagram porro expugnandam commendabilis quam maxime lactis asinini usus, præcis etiam, teste *Plinio* & *Diascoride*, frequentissimus. Neque minus podagricos egregie solatur decoctum ex radice artemisiæ, scorzonæræ, sarsaparillæ, chinæ, liquiritiæ, polypodii, hermodactylis, liberalius & aliquandiu haustum. In odontalgia rob sambuci interius ad unciam unam cum iusculo ad diaphoresin proritandam assumtum, & exterius in cerevisia solutum, qua cum os tubinde colluitur, specificam certe & præsentaneam opem vexatis confert.

§. XX.

Pathemata hypochondriaca & hysterica multum affinitatis alunt, & atrociam suam exerunt maxime inflando & spasmodice contrahendo intestina ac demum universum nervorum systema in consensum pertrahendo: habent tamen spectata & experta quibus complacantur præsidia. Hæc inter præter thermas & acidulas, cum balneis & motu corporis, tanquam potissima, connumeranda etiam gummata & medicamenta foetidi odoris, ut asa foetida, sagapenum, opoponax & castoreum, quæ vel sola in pilularum formam compacta, vel melius cum purgantibus, ut aloë correctâ, extracto rhabarbari, hellebori nigri, myrrha etiam & cro-

co remixta, & crebrius, moderate tamen, usurpata, mirifice obvios spasmos complacant, tonum nervearum partium firmant, & simul viscidos, tenaces humores colliquant & blande evehunt.

§. XXI.

In affectibus capitis & maxime nervorum, qui ex imbecillitate cerebri & totius systematis nervosi viriumque languore ortum trahunt, in hemiplexia scilicet, paralyfi, sensuum imminutione, torpore & stupore actionum animalium, auditus difficultate, aurium tinnitu, syncope, vertigine, ventriculi & intestinorum debilitate, nec non diarrhœa & vomitu, nullum certe præstantius & præsentius *D. D. PRÆSIDI* innotuit remedium, quam quod ex oleis cephalicis & aromaticis genuinis concinnatur balsamum liquidum, vitæ dictum, usu tam interno, quam externo, longe spectatissimæ facultatis.

§. XXII.

Præterea insaniam, tam furibundam, quam melancholicam, præter sanguinis missiones, acidularum & thermarum usum, nec non emetica, nonnulla speciali quadam efficacia indicata celebrantur. Prisci ipseque *Hippocrates* hunc in finem utebantur quam maxime helleboro albo, cuius virulentiam *Alpino lib. de med. method.* teste, ita cicurabant, ut eundem cum oleo vel etiam oxymelite decoquerent & antequam propinarent lac largius potui præberent: sed exolevit iam penitus hic helleborismus, hanc forsitan ob causam, quod recentiores helleborum colligendi & exhibendi genuinum modum ignorarint, de quo videatur *Schulzii dissertatio de elleborismis veterum*. Neque tamen negandum, quod in helleboro lateat adversus deliria ipsamque insaniam virtus, imprimis si eius usus venæsectione & balneis ex aqua dulci, in omni amentia proficuis, secundetur. In ea vero mentis emotione

tione, quæ potius ab animi affectuum vehementia, quam hypochondriorum obstructione oborta, lac asinum, nitrum & sanguis asinus, in pulverem tritus, eximiam demulcentem, effrenes nervearum fibrarum stricuras sedantem possident facultatem, & inter initia saluberrimam præstant opem, eo certiore, si clima mutetur & occasiones ad animum exæstuandum sollicitè evitentur.

§. XXIII.

Epilepticum malum quo truculentius & vel aspectu horribilius, eo magis medentes solliciti fuerunt de prædiis ad abigendum illud. Et certe quamplurima passim quidem circumferuntur specifica antepileptica; sed an meliora ac certiora suppetant pulvere lumbricorū terrestrium, cinnabari, pulvere secundinæ humanæ, rasura cranii humani, ungula alcis & corio humano, nos quidem vix crediderimus. Hæc autem sicuti in epilepsia idiopathica & chronica conducunt; ita in symptomatice, palmam utique fert liquor *D. D. PRÆSIDIS* anodynus mineralis, epilepticos egregie componens insultus.

§. XXIV.

Vbi vesicularis & vasculosa pulmonum compages crassa, tenaci pituita firmiter inhærescente sarcta & obstituta in asthma, gummi ammoniacum, balsamus Peruvianus, crocus, opoponax, vel in pilularem consistentiam, vel cum tinctura tartari in essentiam redacta, usum atque utilitatem præstant incomparabilem. Quando autem pulmones phthifica labe affecti, si qua salutis spes, eadem quam maxime a lacte asinino, vel solo, vel fonti Selterano, qui idemdem pulmonum vitiis apprime proficuum, confuso, expectanda. Neque minus hoc nomine commendationem meretur sulphur stillariticum purum, inprimis si cum pinguedine animantium, ut axungia

humana, vel pinguedine canis recenti, item spermate ceti dissolvatur, & ad stomachum roborandum aliquot balsami de Copaiva, olei ligni sassafras & foeniculi guttulae, adiciantur. Ea quippe sulphuris facultas, ut non modo partibus languentibus robur addat, sed & simul dissolvat & discutiat spissescences succos, qua certe in pulmonum affectibus, exulcerationibus, tuberculis, vomitis, ex stasi & condensatione viscosi & caseosi mucilaginosi, ex chylo praecipitati succi, abortis, egregie opitulatur.

§. XXV.

Præter phthisin hydropes difficillimis & fere insanabilibus morbis annumerantur, si tamen sanationem adhuc admittunt, elaterium certe apud Veteres magnæ famæ medicamen, quod per superiora & inferiora, si recte adhibetur, aquas educit, & corpore prius rite præparato humoribusque fluidis redditis, præmissis quoque & sub eius usu exhibitis emollientibus ac oleosis, vix efficacia par obtinet. Quia vero etiam per urinarios tubulos serofus humor commode educi & per adauctum urinæ fluxum hydropicus tumor absumi potest, pulvis cantharidum cum sale tartari mixtus, additis aliquot ad arcendam inflammationem nitri depurati granis & uno camphoræ, diuresi movendæ largissimæ apprime inservit, modo humores ad hanc dispositi sint excretionem. Icterus quoque malum sæpe valde contumax est, sed præter emetica, quæ efficaciter in ductus biliaris agunt, congrua dosi & opportune adhibita, rhabarbarum, radix curcumæ & rubiæ tinctorum, præsertim si in aqua & vino, adiecto nitro & sale tartari, decoquantur, in hoc morbo singulare prorsus edunt effectum, quem etiam infusum corticis mediæ sambuci, nisi corpus nimis debilitatum, visci-

vifcidam bilem colliquando & calculos ex canalium biliariorum alveis eliciendo, exsequitur.

§. XXVI.

In calculosa renum dispositione ſpectatiſſima in-
fuſi ſummitatum millefolii eſt facultas, quando quis
eo crebrius & diutius utatur. Nec eximia deneganda
virtus fragis exſiccatis, fruſtibus alkekengi, cynosba-
ti, ſemini dauci, ac potiffimum cortici radicis aca-
ciæ, ſi vel cum inſuſo ex aqua, vel cum ſpiritu iuni-
peri temperatori ſumantur. Ineſt enim ipſis virtus
quædam travmatica, leniter baſſamica & ſubadſtrin-
gens, qua remiſſum tubulorum renalium tonum egre-
gie firmant, ſubſtantiam renum exulceratam & ex par-
te diſſolutam conglutinant atque percurant. Amy-
gdalis autem ſmaris, ob anodynum oleum, nec non
oleo amygdalarum dulcium, ſub ipſo cruciatuum pa-
roxymo demulcens & mitigans longe eximia ineſt
virtus.

§. XXVII.

Affectus ſequiori ſexui ſolennes, ex uteri & ma-
xime menſium, vel lochiorum vitio, præter aloën
correctam, myrrha, croco, ſuccino, caſtoreo & ariſto-
lochiam rodunda, debita ratione in pilularum formam
reductis, optime excipiuntur, eamque ob cauſam in
iisdem noſtro iam tempore maximam hoc nomine
adeptæ ſunt famam pilulæ Becherianæ & omnes ad ea-
rum exemplar paratæ. In virili autem ſexu ad corri-
genda hæmorrhoidum vitia, poſt mannum, inſuſum
vel decoctum ſummitatum millefolii ſaluberrimi effe-
ctus; eo quod hæc planta ſubtile, ſpaſmos leniens at-
que demulcens oleum recondit, quod multum ratio-
ne ſaporis, odoris & maxime coloris cærulei conve-
nientiæ alit cum oleo chamomillæ.

§. XXIX.

Intestinatorum canalem graviter exagitat ipsumque corpus innumeris pæne sedibus ferme exhaurit dysentericus morbus, contagio infestus & ingentem sæpe stragem edens, qui pariter non quibusvis in alvi fluxibus proficuis, sed singularibus plane abigitur penitusque extirpatur auxiliis. Nimirum radix illa Americana ipecacuanha, experientia teste maximum antidysentericum, si modo initiante adhuc morbo, iusta dosi, semel, vel bis, aut ter exhibeatur. Postea vero præter alia acrimoniam obtundentia, blanda diaphoretica & temperantia interne & externe adhibita, itemque rhabarbarum, ceu optimum laxans, cortici chaccarillæ certissima flaccidas intestinatorum fibras roborandi & motus effrenes sedandi inest efficacia.

§. XXIX.

In intestinis quoque vermes varias ludunt traegedias & horrenda sæpe excitant symptomata, quibus extirpandis nonnulla peculiari quadam dicata sunt virtute, Græcis ob id anthelmintica vocata. Sed licet horum eximius circumferatur apparatus, non omnia tamen æque expectationi respondent, & nulla magis probatæ efficacæ sunt ipsa asa foetida & sagapeno, præsertim si hæc cum purgantibus, ut mercurio dulci & extracto rhabarbari, in pilularum forma dentur, hac cum cautione, quo ante & post huius virtutis pilularum usum, aliquot cochlearia olei olivarum, vel amygdalarum dulcium ingerantur, quod certe vermibus, ut omnia oleosa, quam maxime insensum, & fibras intestinales, a vermium arrosione spastica strictura affectas, egregie mulcet ac efficit, ut vermino-

minosa progenies per ani secessum exturbetur. Alia quippe foetida & sagapenum nidore suo quem dispergunt adverso, vermes fugant, haud secus ac de allio domesticis & agrestibus experimentis constat. Semen autem cinæ, item fantonici & herba tanaceti, utiliter etiam contra vermes quidem usurpantur, sed non aliter agunt, quam quod putredinosæ colluviei, quæ vires frangit lentumque infert calorem & languorem, resistent & simul tonum intestinorum firmando, expulsiorem faciliunt ac iuvent.

§. XXX.

Quando nimium sanguinis, ubicumque sit, ex apertis vasorum osculis effunditur, prompta ope & præsentaneis remediis opus est, ne graves insequatur passionis. Ac tum quidem ad competendum cruoris stillicidium, nitro in aqua communi soluto & successive oblato, nec non ad arcendam novam hæmorrhagiam, pulvere dentis hippopotami, repetitis maxime vicibus, vix quicquam præstabilis. Prodest tamen etiam massa pilularum de cynoglossa, ad grana sex vel octo, quæ ob cynoglossam, opium & semen hyoscyami narcotica virtute pollet, ac sensum solidorum exquisitiorem obtundendo, efficit, quo minus per spasmos sanguis impetuose ad certum quendam locum urgeatur ibique exprimat. In seminis fluxu, præsertim virulento, vix melius & præsentius suppetit præsidium terebinthina Veneta eiusque oleo æthereo, vel loco huius balsami de Copaiva aut Mecca, quæ, si cum, vel sine camphora, in emulsione ex seminitus quatuor frigidis, lacte, vel sero lactis, post congruorum purgantium, præsertim mercurialium usum, propinantur, incomparabilem præstant efficaciam.

§. XXXI.

§. XXXI.

Excipiunt morbi ex humorum impuritate oriundi, quæ maxima in scorbuto. Est hoc malum maxime endemium, a pravo victu, sub cælo frigido & humido prognatum, & a vita sedentaria atque mœrore maxime exacerbatur; longa tamen experientia comprobata adversus illud remedia sunt sic dicta antiscorbutica, trifolium fibrinum, cochlearia, beccabunga, nasturtium, radix armoraciæ, quorum effectus eo magis exoptatus certusque, quum succus ex ipsis expressus, cum sero lactis ex D.D. PRÆSIDIS præparatione dulci, vel etiam lacte caprillo, disposito prius corpore, assumitur. Quod si scorbutus iam inveteraverit & doloribus stiperetur, strobilos pini in sero lactis decoctos, addita medulla & pinguedine ex ossibus boum & vitulorum, continuato aliquandiu usu, eximie suppetias tulisse novimus.

§. XXXII.

Truculentus ille luis venereæ nomine qui insidetur morbus, vix funditus ex interioribus quibus infidet partium latibulis eradicari poterit, nisi admissis specificis, inter quæ argentum vivum, lignum guaiacum cum cortice ipsumque antimonium rite præparatum primas tenent. Nullum enim in toto rerum naturalium censu suppetit pharmacum, quod tam potenter universam lymphæ & humorum massam in motum cieat & largissimum salivæ ad aliquot interdum hebdomades durantem fluxum proritet, quam ipse mercurius, qui corpus subiens, ob specificam in minimis etiam moleculis omnibus succis superiorem gravitatem, ad intima corporis pervadit & per angustias tubulorum strenue eluctans, obstructions in iis solvit, simul quoque humorum corporis crasin penitus immutat,

tat, eisdemque intestino quodam motu putredinosam quasi inducit colliquationem, & hac ratione, licet non sine summa molestia & quandoque etiam periculo, gravissimum hunc morbum aliasque chronicas contumaces, ex seri spurcitie ortas passiones, expugnat. Tutissimum autem ex mercurialibus salivandi scopo usitatus est ipse mercurius dulcis, si absorbentibus nuptus, per aliquot dies exhibeatur, ascendendo a minori, ut quinque granorum dosi, ad maiorem duodecim scilicet granorum, donec saliva liberaliter fluere incipiat, observato simul convenienti diætetico regimine. Guaiacum sale subtili acri resinoso, quo aquam cui incoquitur imbut, fibras vasorum & tunicas vellicando, totam humorum & lymphæ massam ad auctiorem progressum adigit, quo tenaces succi resolvuntur & obstructions referantur.

§. XXXIII.

Ad lepram, herpetem & scabiem mali moris, nec non alias cutis defœdationes & ulcerationes, optimum auxilium ex viperis earumque decocto, nec non antimonio, ac præcipite eius sulphure diaphoretico peculiari enchiresi confecto, sperandum. Plica quoque sic dicta Polonica, restitans aut præpostere abscissa, gravia invehit pathemata, ad quæ abigenda laudata virtus decocti herbæ & feminis lycopodii, quo caput sæpius repide abluendum; quandoquidem hac ratione serum illud viscidum excrementium, cerebrum & caput moleste afficiens, per cutis qua caput tegitur tubulos, ipsosque crines salutariter elicitur. Oculos si infestat falsa & calida defluxio, cui rubedo iuncta in sic dicta epiphora, & noctu præsertim palpebræ a viscoso humore conglutinantur, pauxillum & vel unum granum

D

vitri-

vitrioli albi, cum butyro recenti subactum & orbitæ oculi maiori inditum, admirabilem, prompte vitium abigendo, fert opem. Pelliculam oculo inductam & visum intercipientem, recens viperarum pinguedo oculo instillata, feliciter abstergit; & guttam serenam incipientem sulphur antimonii aliquoties assumtum cum regimine egregie discutit.

§. XXXIV.

Quando artus contractura & rigiditate afficiuntur, nihil præstantius est, quam afflictum membrum crebrius in animalia recenter dissecta & adhuc calentia immittere, quo blando, oleoso & naturali calido vapore fibræ tensæ foveantur ac molliantur. Vbi post lapsum, gravem contusionem, aut partium externarum percussione, stagnantes humores & densatus sanguis varia creat incommoda, decoctum vel infusum arnicæ omne fere curationis punctum absolvit, ob virtutem qua pollet incidentem, resolventem & discutientem plane singularem.

§. XXXV.

Atque hæc sunt selectissima & usu comprobata ex omni remediorum censu. Monendum tamen, quod quum hæc ipsa, ut supra iam inculcavimus, nequam viribus polleant absolutis, sed relativis & certis circumstantiis atque conditionibus limitatis, in illorum usu, harum imprimis exquisita habenda sit ratio, quo speratus respondeat effectus. Deinceps singularis efficacix hæc quidem recte usurpata sunt remedia, sed nihil certe juvant, nisi corpus prius probe fuerit præparatum, & obstacula, quæ virtutem infringere aut impedire possunt, remota. Hinc quando sanguis in venis redundat & primæ viæ sentina sordium obfessæ, neces-

neceſſe eſt, ut ſanguis prius ſubtrahatur & prima corporis regio a crudorum, bilioſorum & recrementitorum ſuccorum ſaburra repurgetur ac depleatur.

§. XXXVI.

Neque etiam exiſtimandum, ſpecificis uſurpatis, nullis plane aliis internis, vel externis ſubſidiis, ad corrigendos vel evacuandos vitioſos humores deſtinatis, opus eſſe. Etenim hæc ſpecificæ virtutis medicamina efficacia ſua non tam materiam quæ in vicio eſt, quam potius ipſum motum afficiunt, eumque ad naturalem ordinatum ſucceſſum reducendo, iuvant, quod tum demum quam optime perficitur, quando cauſæ morbificæ materiales ſublata, & præmiſſis quæ temperando, reſolvendo, diſcutiendo & obſtructiones expediendo vitia corrigunt, appropriata debita proportione, opportuno tempore & modo convenienti in uſum vocantur. Inprimis eo cura dirigenda, quo primæ viæ vacuæ ſint ſuccis viſcidis impuris, quibus oblatis medicamento viſ quam maxime obtunditur, vel plane ſuffocatur, quum iisdem expurgatis, integra & ſalva ſua textura ex voto agat & in ventriculi ac inteſtinorum ſubſtantiam nervoſam virtutem ſuam edat, eodem modo ac de emeticis, purgantibus, opiatis, analepticis omnibusque quæ exili mole magnum edunt effectum, conſtat.

§. XXXVII.

Tandem in ſpecificorum uſu accommodanda methodus, ita quidem, ut artifex non ſolum doſin, tempus ac regimen congruum præſcribere ſciat, ſed etiam quamdiu iis inſiſtendum & quæ victus ac vivendi ratio ſimul obſervanda exacte calleat. Nam proſecto methodus medendi ſpecialiſſima, quæ unice

D 2

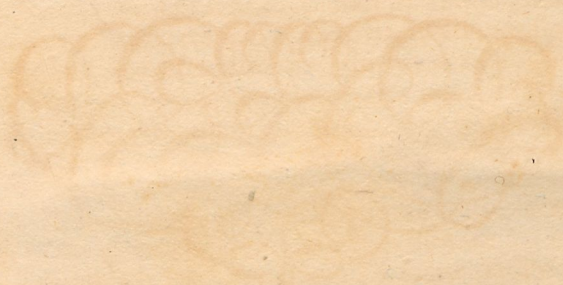
in

in medentis prudentia, iudicio, curata attentione & observatione naturæ ægrotantis consistit, tanti ad ipsum effectum est momenti, ut ipsis specificis solis longe sit anteponenda, & sine ea, remedia quantumvis egregia alienæ & infructuosæ sint operationis, quin nec quicquam solidi in arte præstari queat. Hanc autem qui novit & has cautiones qui solícite observat omnes, is certe efficacia & probata eiusmodi in usum vocans remedia, desiderato fine potietur, quantum scilicet malo plus valet ars nostra salutaris.

FINIS.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

1700

...

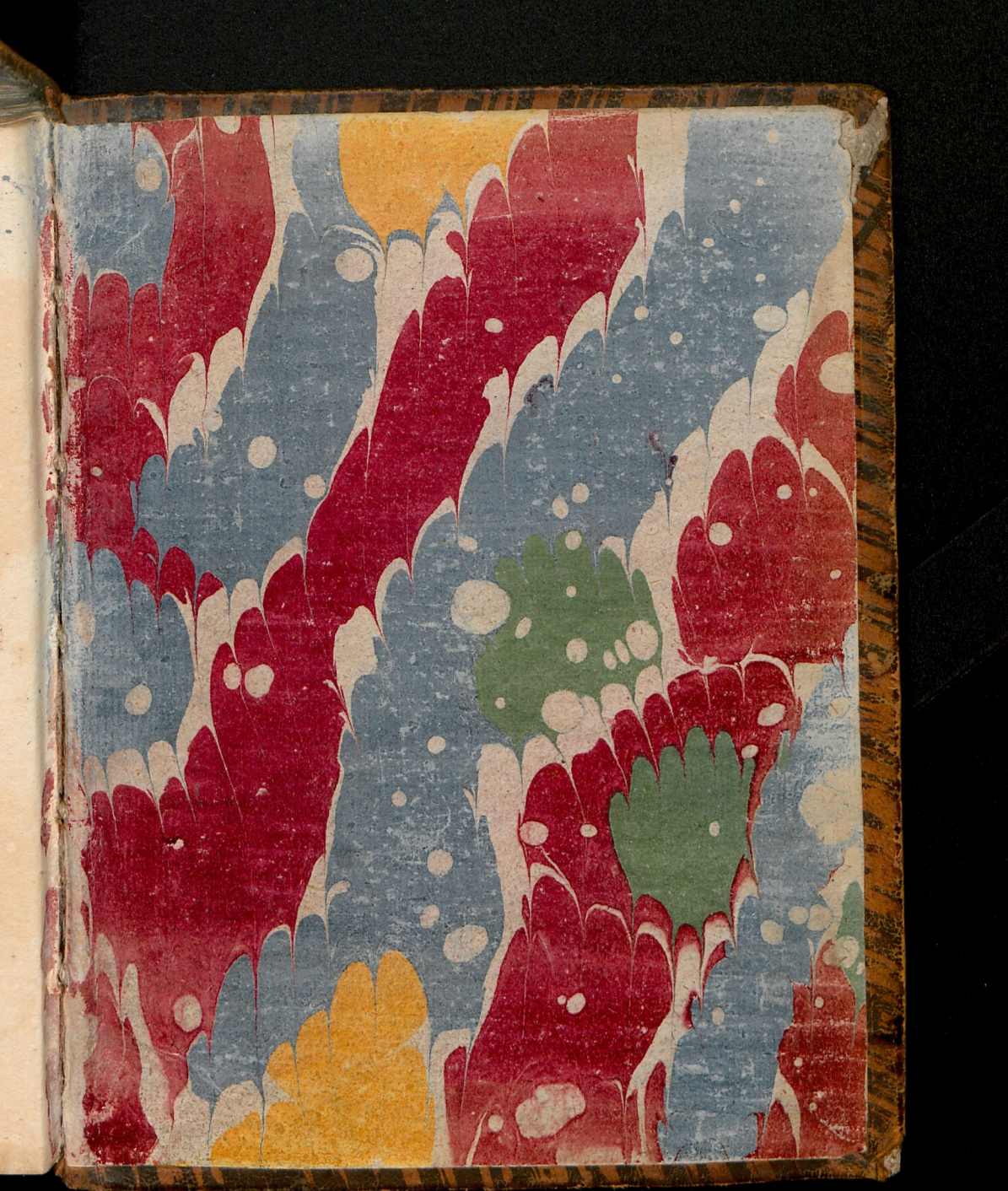
01 A 6641

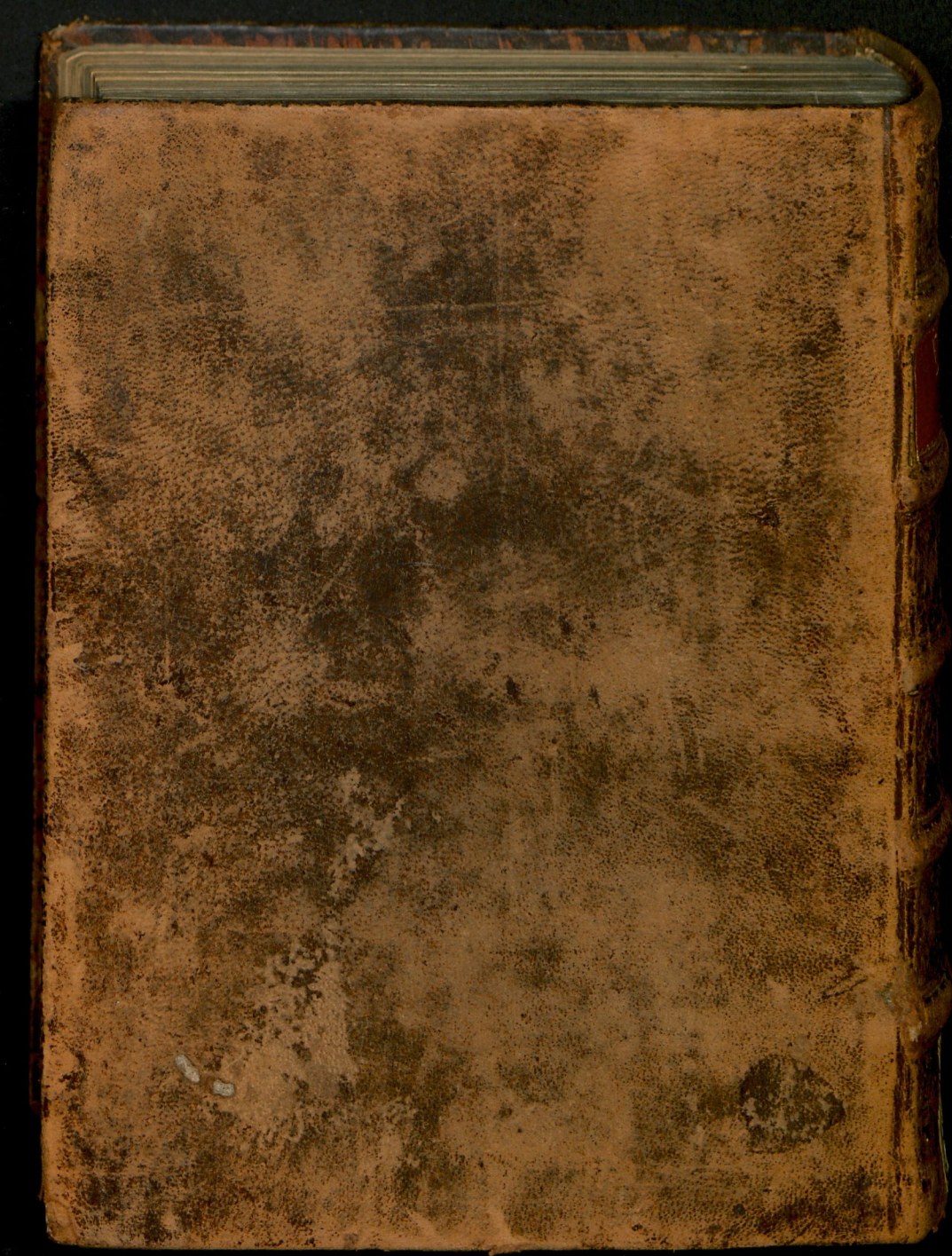
ULB Halle 3
003 093 646

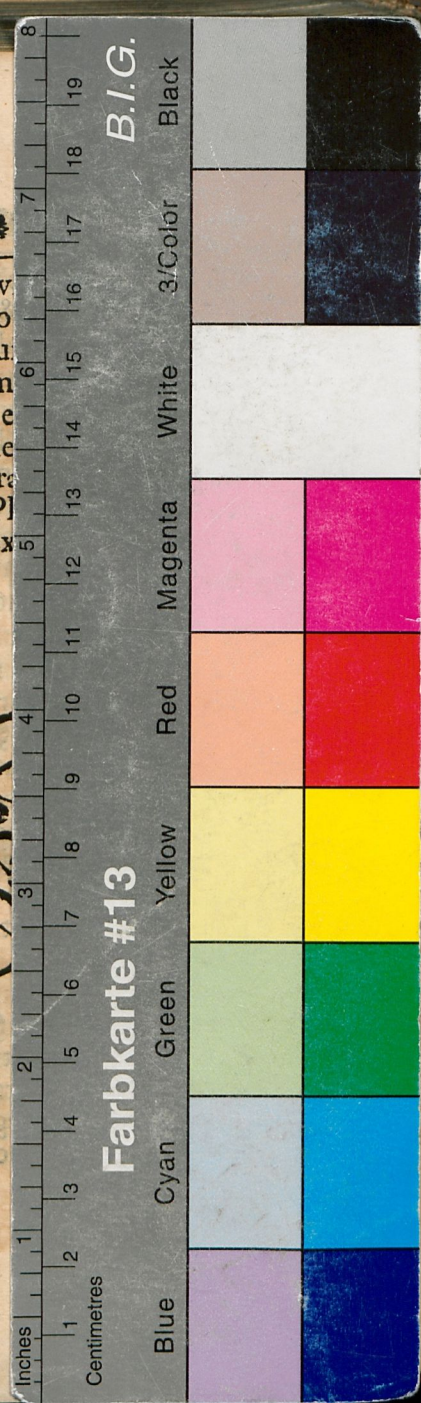

W114

19 XII

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA
DE

SPECIFICA QVO RVNDAM REMEDIORVM EFFICACIA

QVAM
FAVENTE NUMINE DIVINO
PRAESIDE

DN. FRIDERICO HOFFMANNO
FACVLTATIS MEDICÆ SENIORE ET h. t. DECANO

PRO
DOCTORIS GRADV
RITE CONSEQVENDO

Ad d. Aprilis A. R. S. M DCC XXVII.
PVBLICÆ DISQV SITIONI EXPONET

GEORGIVS FRIDERICVS BAVER.
BREGA SILSISVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
Typis, IO. CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

18

